

Şeftali

Tarihçe

Şeftali (*Prunus persica* L.), gülgiller (*Rosaceae*) familyasından bir yaz meyvesi. Ilıman iklimi seven bir bitkidir. Genellikle 30 yıl yaşar.

Şeftalinin anavatanı Çin'dir Bu meyvenin botanik adına (*Prunus Persica* L.) bakılarak İran'dan çıktığı sanılmıştır. Ancak De Condolle 1885 de ortaya koyduğu bir takım kanıtlarla bunun doğru olmadığını ispatlamıştır.

Yine bazı yazarların iddialarına göre, şeftali eski Roma dünyasında bilinmesinden 2 000 yıl önce Çin de yetiştirilmekte idi. Çince Şeftali manasına gelen <<Tao>> kelimesine M.Ö. 5. yüzyıla ait Çin eserlerinde rastlanmaktadır. Çin de yabancı olarak yetişen bu meyvenin kültüre alınması da Çinliler tarafından olmuştur.

Çin de yalnız De Caisne'in ayırdığı üç kültür formu olan vulgaris(şeftali), laevis(tüysüz şeftali=nektarin) ve piatycarpa'yı (domates şeftali) değil, aynı zamanda bugün bütün Avrupa ve Önasya kültüründe tanınmış olan çeşitlerin benzerlerini büyük bir zenginlikle görmektedir.

Romalılar ilk zamanlarda şeftaliye acem elması manasına gelen (*Malus Persica*) demişlerdir.

Şeftali, orta asyanın yüksek dağları üzerinden ve eski göç yolu ile Buhara, Keşmir ve İrana gelmiş, oradan da Anadolu yoluyla Avrupa ya yayılmıştır. Yunanistan ve Roma ya geçişi miladi tarihin başlarına rastlar. Aynı tarihlerde Fransa ve İtalya ya da götürülmüştür.1600 senesinden beri en az 200 yıl Fransa da büyük ıslah görmüş ve varyeteleri arttırılmıştır.

Güney Avrupa'dan İngiltere ye geçmiştir.

Amerika'ya 16. yüzyılda St. Ogustin şehri civarına yerleşen İspanyol kolonistleri tarafından götürülmüştür. Kızılderililer tarafından da Amerika'nın batısına yayılmışlardır.

İngiliz kolonistleri Virjinya ya geldiklerinde Filadelfiya ya kadar olan bölgede yabancı şeftalilere rastlamışlardır. Bu hal kendilerini şaşırtmış ve şeftalinin vatanında oldukları hissini vermiştir. Amerika da şeftalinin ticaret maksadı ile yetiştirilmesine 19. yüzyıldan sonra başlanmıştır.

İklim İstekleri

Şeftali değişik iklim şartlarına uyabilen meyve türlerinden biridir. Ekvatorun güney ve kuzeyinde 25-45 enlem dereceleri arasın-da yetiştiriciliği yapılabilmektedir. Şef-tali yetiştiriciliğini sınırlayan faktörlerin başında düşük kış sıcaklıkları, çeşidin soğuklama ihtiyacı ve ilkbahar geç donları ile düşük yaz sıcaklıkları gelmektedir.

Kış sıcaklığının - 18°C ile -20 °C' ye düştüğü yerlerde gözler ve sürgünler donar, - 25 °C' de ise ağaçlar donabilir. Şeftali çeşitlerinin kış soğuklama istekleri 250 ile 1250 saat arasında değişmektedir. Çeşitler kış soğuklama ihtiyacını tamamlayamadığında ağaçlar çiçek tomurcuklarını ve çiçeklerini silker, ilkbaharda çiçeklerime gecikir ve düzensiz olur. Şeftali erken çiçek açan meyve türlerinden biridir.

Çiçekler açıldıktan sonra meydana gelen ilkbahar geç donlarından çok zarar görürler. Yaz sıcaklığının düşük olduğu yerlerde meyvelerin olgunlaşması gecikir ve meyve kalitesi düşer. Ülkemizde şeftali yetiştiriciliğinin yapıldığı bölgelerde yaz sıcaklığı yönünden bir problem yoktur.

Toprak İstekleri

Şeftali için toprak isteği söz konusu olunca üzerine aşılı anacın isteği göz önüne alınmalıdır. Şeftali anacı üzerinde süzek, kumlu, killi, tınlı, milli, çakıllı ve çabuk ısınan alüvyal toprakları sever. Toprak pH' s 6-7 arasında olması gerekir. Kumlu topraklarda yeterli sulama ve iyi gübreleme ile şeftali yetiştirilebilir. Ağır, nemli ve soğuk olan killi topraklarda yetişen ağaçların sürgünleri iyi pişkinleşemediğinden kış soğuklarından zarar görerek ağaçlarda zamklanma başlar.

Şeftali Anaçları

Şeftali anaçları kültür çeşitleri ile iyi uyuşur. Kaliteli ve bol ürün verirler. Önceleri ABD' de açılımlarının az ve yeknesak çöğür vermeleri bakımından Lowel ve Elbette çeşitlerinin tohumu kullanılmıştır. Bu çeşitler nematoda dayanıklı olmadığından daha sonraları yapılan çalışmalar sonucu nematoda dayanıklı Nema-guard anacı bulunmuş ve bu anaç kullanılmaya başlanılmıştır. Erik Anaçları, Ağır ve taban suyu seviyesi yüksek bölgelerde şeftaliye anaç olarak kullanılırlar. St. Julien A, Myrobolan ve Brompton klonal erik anaçları kireçli topraklara da nispeten uyum sağlamalarına rağmen çeşitlerle uyuşma problemlerine rastlanmaktadır. St. Julien GF 655-2 ve Damas 1969 erik klon anaçları şeftalilere anaç olarak kullanılmakta ve kirece de kısmen mukavemet göstermektedirler. Badem Anaçları, Kireçli topraklarda şeftaliye anaç olarak kullanılırlar. Ağaçlar küçük ve kısa ömürlü olurlar. Anaç kalem uyuşması genellikle iyi değildir. GF 577 ve GF 677 klon anaçları kireçliliği % 12' nin üzerindeki topraklarda iyi netice vermişlerdir. Kayısı Anaçları, kurak bölgelere ve nematoda dayanıklı olması sebebiyle şeftaliye anaç olarak kullanılır. Fransa' da Abricotier A 843 tohum anacı olarak kullanılmaktadır

Şeftali Anaçları

- Tohum Anaçları:
 - Şeftali Çöğürü
 - Nema-guard
 - GF 305
 - Şeftali Yozları
 - Erik Çöğürü
 - Badem Çöğürü
 - Kayısı Çöğürü
- Klon Anaçları:
 - Badem x Şeftali Melezleri
 - GF 677 Klonu
 - Hansen 2168 ve Hansen 536 Klonları
 - Erik Klon Anaçları
 - GF 43
 - Damask 1869
 - Saint Julien GF 655 - 2

Şeftali Çeşitleri

Spring Crest

May Crest

Rich May

Cardinal

Dixired

Red Haven

J.H. Hale

Crest Haven

Monroe

Elegant Lady

Early Red

Early May

Françoise

Glo Haven